

Page: 12

Reach: 90000

Country: SLOVENIA

Size: 957 cm2

1 / 3

Nemški par je na haaškem mednarodnem kazenskem sodišču vložil tožbo proti neznanemu storilcu zaradi zločina proti človečnosti v Grčiji.

Varčevanje – zločin proti človečnosti?

Tekst

Boštjan Videmšek, Atene

Foto

Jure Eržen

Vnekdanjem ameriškem vojaškem oporišču v atenski obmorski četrti Eleniko je skupina zdravnikov pred tremi leti odprla tako imenovano socialno kliniko, kjer skupaj s številnimi prostovoljci zagotavljajo medicinsko pomoč in zdravila ljudem brez zdravstvenega zavarovanja in tistim, ki si kljub zavarovanju iz meseca v mesec dražjih – in slabših – zdravstvenih storitev in zdravil preprosto ne morejo privoščiti.

Socialno kliniko na obrobju grške prestolnice bi moral obiskati vsakdo, ki verjame, da je evropska varčevalna politika, ki so jo vsilile mednarodne finančne institucije in nekatere države, »zgodba o uspehu« in da se je, kot drug za drugim ponavljajo evropski in tudi številni slovenski politiki in ekonomisti, »Grčija izvlekla iz najhujšega«.

Pred kliniko, ki jo redno obiskujem že vse od njenega odprtja, se skoraj vsako dopoldne vije vrsta ljudi. Utrujenih, izžetih, vidno frustriranih in kljub bližini Sredozemlja globoko zaprtih vase. Prostovoljno osebje na kliniki, ki je odprta pet dni v tednu, je do zdaj oskrbelo 33.000 ljudi. Zadnje čase kljub vse večjemu številu prostovoljcev (še zdaleč ne le medicinskega osebja) prostovoljna klinika komaj dohaja potrebe. In to kljub dejstvu, da so se podobne, a bistveno manjše socialne klinike – ki v državi, kjer se je socialni sistem na čelu z javnim zdravstvom skoraj popolnoma razsul, opravljajo vlogo »socialne države v (e)senci« –, razrasle po vsej Grčiji. Zdravniki, nekateri so brezposelni, nekateri socialni kliniki namenijo svoj celoten prosti čas, namreč vsak teden oskrbijo okrog 1500 ljudi. Številke pa nenehno in strmo naraščajo. In to kljub temu, da se je »grška tragedija« za evropske birokrate uradno končala, saj se državi, ki je zaradi pohlepa svojih političnih elit in laboratorijskega eksperimenta mednarodnih finančnih institucij in Bruslja globoko zakoračila v tretji svet, v naslednjem letu obeta gospodarska rast – to brutalno razčlovečeno merilo ne le gospodarske, temveč tudi družbene uspešnosti.

Socialna klinika – prva fronta črta

ekonomske vojne

Uspešnosti? V šestih letih krize, ki je že davno postala stanje, se je grško gospodarstvo skrčilo za četrtno. Takšen padec se zgodi le v vojni. In (ne le) Grčija je v vojni – v ekonomski vojni. Cena dela se je, zlasti v zasebnem sektorju, najmanj prepolovila. Uradna brezposelnost je 27-odstotna, neuradna še vsaj za deset odstotkov višja, saj vrsta ljudi sploh ni všteti v statistike ali pa ne sodijo v nobeno izmed statistično-birokratskih kategorij. Brezposelnost med mladimi, za katere je izobrazba postala breme in ne primerjalna prednost, presega 60 odstotkov. Tretjina ljudi živi pod pragom revščine. Zadnja Unicefova raziskava kaže, da pod pragom revščine živi več kot 40 odstotkov grških otrok. Približno toliko jih v šole hodi lačnih. Več tisoč otrok – tudi osnovnošolcev in osnovnošolk – je zaradi posledic krize in epidemične revščine v šole preprosto nehalo hoditi. Brez zdravstvenega zavarovanja je tri milijone izmed desetih milijonov Grkov. Strmo se je povečalo število samomorov in psihičnih bolezni. A »človeška cena« evropskih birokratov ne zanima. »Človeška cena« je le postranska škoda reševanja bank, skupne evropske valute in prebivalcev slonokoščenih stolpov.

»Sistem javnega zdravstva je dokončno propadel. Zdravila nikoli niso bila dražja in manj dostopna, čakalne dobe pa daljše. Opuščenih je bilo ogromno zdravnikov in medicinskega osebja. Raven in dostopnost zdravstvene oskrbe sta slabši kot pred dvajsetimi leti. Grčija je brez dvoma postala država tretjega sveta. Medtem ko oblasti prodajajo lažno zgodbo o uspehu, ljudje umirajo od lakote in zlahka ozdravljivih bolezni. Zato ker si – med njimi je veliko takih, ki imajo zdravstveno zavarovanje – ne morejo privoščiti niti najbolj osnovnih zdravil. Naša klinika je prva frontna črta velike ekonomske vojne. Smo njen epicenter, središče uničujočih posledic vsiljene varčevalne politike, ki je razgradila socialno državo in družbeno tkivo. Naše orožje je solidarnost,« pove Christos Sideris, tiskovni predstavnik in vodilni »ideolog« socialne klinike.

Država, nadaljuje, počasi in sistemizirano ubija ljudi z resnimi zdravstvenimi težavami. Gre za »strukturirano tragedijo«, dodaja, saj je bilo v letošnjem grškem proračunu za javno zdravstvo namenjenih kar 48 odstotkov manj sredstev kot leta 2009.

»Naša klinika je lakmusov papir stanja v družbi. Ko smo odprli svoja vrata, so k nam večinoma hodili brezdomci in ljudje z družbenega dna. Revščina je bila še tabu. V zadnjih

Page: 12

Reach: 90000

Country: SLOVENIA

Size: 957 cm2

2 / 3

dveh letih so se stvari drastično poslabšale. Srednji razred je začel propadati. Komaj ga je še kaj ostalo. In zdaj k nam hodijo ljudje, ki so še včeraj živeli zelo dobro, danes pa si ne morejo več privoščiti niti najbolj osnovnih zdravil. Živimo namreč v državi, ki vse, kar po ukazu mednarodnih finančnih institucij in Evropske unije pobere ljudem, zvesto vrača svojim posojilodajalcem, ljudje pa stradajo in zbole-vajo,« je jezen Christos, ki je sicer zaposlen v zasebnem podjetju, ves svoj prosti čas pa tako kot prvi mož klinike dr. George Vichas, legenda vseh večjih grških protestov, namenja socialni »bolnišnici na robu mesta«.

»Zdravstveni sistem je mrtev, oblasti pa se hvalijo z novim zakonom, ki vsem omogoča brezplačno urgentno zdravstveno oskrbo. A to ne drži. Za vsak obisk pri zdravniku je treba plačati pet evrov. Zakon tudi predvideva, da pacient plača največ 25 odstotkov cene zdravila, a to je velika manipulacija: ministrstvo vsak mesec objavi cene sestavin v zdravilih in 25 odstotkov je tovarniška cena sestavin in ne maloprodajna cena zdravila, za katero mora pacient plačati tudi 60 odstotkov cene. To je diabolsko in genialno zlo, s katerim korporacije mastno služijo, ljudje pa umirajo,« se jezi Christos Sideris in trdi, da je evropska varčevalna politika zločin proti človečnosti.

Zbiranje pričevanj in dokazov

Da ne bo ostalo le pri retoriki, Sideris, ki je sicer zaposlen v zasebnem podjetju, skupaj s sodelavci na socialni kliniki že nekaj mesecev zbira pričevanja posameznikov in družin, katerih življenje – ne le zdravstveno – so posledice varčevalne politike uničile ali drastično otežile. To počne z jasnim ciljem in na pobudo starejšega nemškega para Volkerja Reusinga in Sarah Hassel Reusing iz Wuppertala, ki sta prav pred dvema letoma na mednarodnem kazenskem sodišču v Haagu vložila tožbo proti neznanemu storilcu za zločin proti človečnosti, ki naj bi ga po njunem mnenju v Grčiji z varčevalno politiko zagrešila tako imenovana trojka (evropska komisija, Mednarodni denarni sklad, Evropska centralna banka) in odločevalna skupina finančnih ministrov držav članic EU.

»Tožbo za zločin proti človečnosti sva vložila, ker bi rada kot državljana Nemčije in Evropske unije storila vse, kar je v najini moči, da se sistemizirano in množično razgrajevanje socialne države – predvsem sistema javnega zdravstva – v Grčiji ustavi. Ne le v Grčiji, seveda. Zločin proti človečnosti je mogoče dokazati, če za to obstaja namen in so posledice množične ali sistemizirane. Po najinem mnenju gre v Grčiji za oboje, a vse skupaj nas čaka trdo delo,« sta mi v telefonskem pogovoru povedala zakonca Reusing, ki sta se poleti povezala s socialno kliniko v Atenah, kjer, kot rečeno, prostovoljci zbirajo pričevanja (primere) ljudi, ki so zaradi posledic zaporednih varčevalnih

memorandumov hudo zboleli ali pa so se njihova življenja tako ali drugače sesula.

»Izkušnje haaškega sodišča – predvsem primer mučenja v iraških zaporih, kar so počeli britanski vojaki – kažejo, da je za odprtje preiskave potrebnih najmanj petinosemdesetih skrbno dokumentiranih pričevanj oziroma primerov. Ko jih bodo najini grški sodelavci zbrali, jih bova dostavila haaškemu sodišču. Pričakujeva, da bodo sodišče potem sprožilo preiskavo,« dodajata Volker in Sarah. Njun končni cilj je, da bi mednarodno kazensko sodišče varčevalno politiko spoznalo za »kriminalno prakso«. Kot taka bi se morala nemudoma prenehati izvajati. Ne le v Grčiji ali drugod po južni Evropi, temveč tudi v vseh državah, ki sodelujejo z mednarodnim kazenskim sodiščem, ki so ga ustanovili Združeni narodi.

»Boriva se za pravice ljudi do dostojanstvenega življenja in dostopa do javnega zdravstva v Grčiji, Nemčiji, v Evropski uniji in po vsem svetu. To je stvar vseh nas,« pravi Volker Reusing, ki se namerava v bližnji prihodnosti povezati z mednarodnimi pravniki in primer »razširiti«. »Z ženo vsekakor namerava ostati nosilca primera. To mora ostati civilnodružbena pobuda,« je odločen Reusing.

Da v Grčiji – in tudi drugod po južni Evropi – v imenu varčevanja poteka zločin proti človečnosti, je prepričan tudi ustavni pravnik Andraž Teršek. Po njegovem mnenju sodobno ustavnštvo in pravoslovje vključujeta do- ►

volj jasne in prepričljive teorije in koncepte, iz katerih je mogoče izpeljati objektivno odgovornost javnih oblasti ali države za katero koli škodo, ki jo ljudje utrpijo zaradi ravnanj ali dogodkov, ki jih je mogoče povezati z delovanjem javnih oblasti ali države.

»Te teorije in ti koncepti omogočajo tudi teoretično in intelektualno širjenje polja takšne odgovornosti. In nobenega razloga ni, da ne bi veljali za ugotavljanje in uveljavljanje odgovornosti nadnacionalnih organizacij in institucij, tudi tistih v Bruslju. V skladu z njimi je katera koli javna oblast pravno odgovorna, če ne stori tistega, kar bi morala, ali stori tisto, česar ne bi smela, s tem pa ljudem povzroči znatno škodo,« razmišlja dr. Teršek, a dodaja, da se na tej točki začnejo veliki problemi. »Prvič, da vse javne oblasti zavračajo takšno odgovornost. Drugič – da preveč pravnikov še vedno ne razume in ne zna uveljavljati v praksi. Tretjič – da so sodniki zanjo še vedno pretežno nedojemljivi. Zato so primeri njenega uveljavljanja osamljeni. Zgodijo se, če se sploh, denimo šele v Strasbourgu pred evropskim sodiščem za človekove pravice. Kot recimo primer NKBM in razlastitve malih delničarjev, kar je bil očiten in učbeniški primer protustavnega ravnanja nacionalne oblasti po bruseljskem uradniškem nareku.«

Page: 12

Reach: 90000

Country: SLOVENIA

Size: 957 cm2

3 / 3

Pravna odgovornost

Po Terškovem mnenju je največji problem, da nadzorni mehanizmi in sodni sistem prepogosto niso uspešni niti pri ugotavljanju in uveljavljanju odgovornosti posameznikov, ki so za hudo škodo, storjeno ljudem, osebno odgovorni – to je, dodaja, ustavni pravnik, nazorno očitno tudi v Sloveniji. »Nadzorni mehanizmi so še manj uspešni, če gre za finančno škodo in odgovornost iz naslova poslovanja, ki v korist premožnih pripadnikov finančne elite potiska v materialno bedo oškodovane ljudi. Na primer, ko neki premožnejš opahari delavce za plačilo po opravljenem delu, potem pa premoženje enostavno prepíše na ženo, kar je pravno nevzdržno ravnanje že po veljavnem pravnem redu, brez potrebe, da se sprejme kak nov zakon.«

Takšne primere je po Terškovem mnenju mogoče slediti vse do skrajne točke, ko je delovanje nacionalnih ali nadnacionalnih oblasti v

funkciji zaščite kapitala elit tako kruto, da ga je že mogoče opredeliti kot nečlovečno. »To pomeni sistematično in množično nasilje nad ljudmi, ki je zločinsko v moralnem in pravnem smislu. Obstajajo prepričljivi dokazi, da se to na nadnacionalni ravni in pri udejanjanju nadnacionalnih finančno-ekonomskih politik tudi dogaja. Škodljive posledice za eksistenco, zdravje in končno življenje ljudi so pri tem lahko bistveno podobne ali celo enake kot pri zverinskem divjanju nad ljudmi z lahkim in ognjenim orožjem. Sodišča bi zato vsaj v tistih primerih, ko je to sistematično in množično 'zločinjenje' nad ljudmi očitno in nedvoumno, zapolnilo prostor politične neodgovornosti s pravno odgovornostjo, ki bi sledila filozofskim prepoznavanjem moralne zavrženosti oblastnih ravnanj,« je popolnoma jasen Andraž Teršek.

Je pričakovati ali verjeti, da se bo to v kratkem zgodilo? »Upati je, da bo tako, in si aktivno prizadevati v tej smeri.«

**Zakonca Reusing:
»Tožbo za zločin
proti človečnosti
sva vložila, ker bi
rada kot državljana
Nemčije in EU
storila vse, kar je
v najini moči, da
se sistematično
in množično
razgrajevanje
socialne države v
Grčiji ustavi. Ne le v
Grčiji, seveda.«**